

Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
0032 OSLO

Deres ref: 12/03202 **Vår ref:** 2013/69383-3 **Arkivkode:** 008 **Dato:** 18.09.2013

Høring av utredning om valgfri protokoll til FNs barnekonvensjon om en klagemekanisme

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet viser til høringsbrev fra Utenriksdepartementet datert 19. juni 2013 med utredning om valgfri protokoll til FNs barnekonvensjon om en klageordning.

FNs Barnekonvensjon omfatter en rekke bestemmelser av betydning for direktoratets ansvarsområde, både på barneverns- og ikke-diskrimineringsfeltet. Barns vekst og utvikling, rett til deltakelse og til å bli hørt står sentralt i direktoratets arbeid. På denne bakgrunn har Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet lest Frode Elgesems utredning med stor interesse.

Direktoratet finner det spennende og positivt at utredningen er skrevet med tanke på å være tilgjengelig for så mange grupper som mulig, inkludert barn. Barn er også hørt som ledd i arbeidet med utredningen. Dette er positivt fordi det styrker barns deltakelse i prosesser og debatter som angår dem.

Utredningen gir etter direktoratets vurdering en solid og balansert gjennomgang av hva det kan innebære at Norge slutter seg til Barnekonvensjonens tilleggsprotokoll om individuell klageadgang.

Utredningen undersøker blant annet nærmere påstanden om at internasjonale klageordninger på menneskerettighetsfeltet på en uheldig måte innskrenker det politiske handlingsrom i Norge. Direktoratet merker seg at utredningen på dette punkt, blant etter en gjennomgang av praksis med norske saker under de eksisterende av FNs klageordninger som Norge er tilsluttet, kommer til at FNs individklageordninger i hvert fall hittil ikke har hatt vesentlig betydning for Norge.

Utredningen peker også på at barn i Norge allerede har klagerett over påståtte krenkelser av FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, FNs konvensjon om rasediskriminering, FNs kvinnekonvensjon og FNs torturkonvensjon. Dette innebærer at det ikke er noe prinsipielt nytt i at barn, enten selv eller gjennom deres foreldre eller verger, kan påklage påståtte menneskerettighetskrenkelser til et internasjonalt organ.

Disse klageorganene kan imidlertid ikke behandle klager over bestemmelsene i barnekonvensjonen. I en fremtidig vurdering av om tilleggsprotokollen skal ratifiseres, vil direktoratet peke på betydningen av prinsippet om barnets beste i denne sammenheng. Det bør vurderes om hensynet til barnets beste tilsier at man gir samme klagerett over manglende oppfyllelse av rettighetene som er spesifikt utformet for å beskytte barn, som for bestemmelsene i kvinnekonvensjonen, rasediskrimineringskonvensjonen, torturkonvensjonen og konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Direktoratet slutter seg derfor til utredningens påpekning av at barnekonvensjonens artikkel 3 utgjør et særegent argument i vurderingen av denne individklageordningen.

I denne sammenheng viser direktoratet til utredningen som (side 35) slår fast at "Samlet sett gir barnekonvensjonen et vern særlig tilpasset barns behov, ved at rettighetene er særlig utformet med barns behov for øye og ved at konvensjonen inneholder en del rettigheter for barn som ikke dekkes av de andre menneskerettighetskonvensjoner."

Et annet viktig forhold i denne sammenheng er at tilleggsprotokollen til barnekonvensjonen er den eneste av de tilsvarende tilleggsprotokollene på menneskerettighetsområdet som er utformet med tanke på at barn er en primær brukergruppe. Utredningen fremhever at «..protokollen og prosedyrereglementet har flere regler som skal sikre en barnevennlig klageprosedyre, bl.a. ved å sikre barnet mot overgrep i forbindelse med klagebehandlingen; ved å sikre at klager ikke inngis av representanter for barnet når klagen ikke er til barnets beste; og ved at dokumenter skal utformes *"in accessible language and to the extent possible adapted to the age and maturity of the alleged victim(s)"*.»

Utredningen peker blant annet på at barnevernsfeltet og asylfeltet som mulige områder for klager dersom Norge ratifiserer tilleggsprotokollen. Når det gjelder enslige mindreårige asylsøkere merker direktoratet seg at utrederen antar den nye ordningen i utlendingsloven kap. 11A, om oppnevning av representant for asylsøkeren med tilstrekkelig kompetanse, vil redusere risikoen for mangelfull oppfyllelse av disse barnas rettigheter innenfor sosial og helsefeltet og andre felt (s 68). Direktoratet er enig i at representasjonsordningen vil styrke enslige mindreåriges rettslige stilling, gjennom blant annet en klargjøring av representantens oppgaver og en mer enhetlig ordning hva gjelder rekruttering, opplæring, tilsyn mv.

I utredningen påpekes det at FNs barnekomite har vært bekymret for antallet omsorgsovertakelser i Norge og for manglende tilsyn med fosterhjemmene i noen tilfeller, men presiseres at det er usikkert om dette vil føre til klager fra barn med påstand om at en omsorgsovertakelse er i strid med barnekonvensjonen. For å styrke tilsynet og kontrollen med at barn i fosterhjem får forsvarlig og tilfredsstillende omsorg, er det vedtatt at dagens tilsynsførerordning skal erstattes med et mer profesjonalisert og tydeligere forankret kommunalt ansvar, jf. endringer i barnevernloven § 4-22 (Prop. 106 L kap. 25). Når det gjelder behovet for å styrke grunnlaget for å vurdere omsorgsovertagelser, viser direktoratet til Prop. 106 L kap. 11 hvor departementet blant annet vil sørge for at det utarbeides faglige anbefalinger med utgangspunkt i ny kunnskap, iverksette tiltak for å bedre barnevernets utredningskompetanse, utrede om hjelpetiltak i større grad enn i dag skal kunne pålegges foreldre, og øke tilgangen til flere omsorgsendrende og foreldreveiledende tiltak.

Videre merker direktoratet seg at barn som er hørt under arbeidet med utredningen har fremhevet funksjonshemmedes barns rettigheter, hvor blant annet universell utforming er viktig for at disse barna skal få lik tilgang til skole, fritid og helsehjelp (s 57). Direktoratet viser i denne sammenheng til sitt innspill til ny handlingsplan for universell utforming, sendt til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 23. september. Her anbefaler direktoratet at skole gjøres til et prioritert område i regjeringens planlagte videreføring av handlingsplan for universell utforming 2014-2018. Begrunnelsen for dette er at alle barn, med og uten funksjonsnedsettelse, har rett til å gå på den skolen som ligger nærmest eller ved den skolen i nærmiljøet som de sokner til, jf. opplæringsloven § 8-1. Denne rettigheten omtales gjerne som nærskoleprinsippet og er grunnleggende for å utvikle gode og nære relasjoner og nettverk tidlig i livet. Videre benyttes skoler med ute- og tilliggende nærmiljøanlegg i utstrakt grad som arena for deltakelse i nærmiljøet utenom skoletiden. Det er direktoratets vurdering at det gjenstår arbeid i mange kommuner før alle barn kan sies å ha et universelt utformet skoletilbud i sitt nærmiljø.

Avslutningsvis vil direktoratet framheve brukererfaringer som sentral del av kunnskapsgrunnet for videre utvikling av kvalitet i tjenestetilbudet til barn og unge. Barns bruk av klageordninger er følgelig en av flere kilder til viktig brukerkunnskap og direktoratet vil anføre at barnevennlige klageordninger kan gi myndighetene nyttig brukerkunnskap. Direktoratet ønsker i denne sammenheng å fremheve at det fremgår av utredningen at barna håper at klagemulighet til FN, også vil gjøre nasjonale klageordninger mer kjent blant barn.

Med hilsen

Mari Trommald (e.f)
direktør

Hege Hovland Malterud
fungerende avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.